

گەنج لە ناو تۆرەکانی پەيوەندیدا

ئاسۆ عەبدوللە تیف
"سلیمانی"

Asolm2002@yahoo.com

asolatif@sanatele.com

تەکنیکەل و یونیفرسالی جیهانیدا تا بتوانیت پەرە بە تواناکانی خۆی بدات هاوشان بە گەنجانی دنیا لە پەرەپیدانی توانستە ناوکی و شاراوەکانی خۆی، ئەمەش دیارە بە ئینتەرنیټ و مۆبیل و چات و کۆی خزمەتگوزاریە تەکنیکە نوێکانەو دەبیټ، واتە بە ریکخراوکردن و دسپلینکردنی ئامانج و تیروانین و تیزە گەنجانەییەکان لە دنیایەکی تازەدا کە پێی ئەوتریت دنیای بە جیهانییون (العولمە) کە ئەم دنیایە تیایدا گەنج ئەتوانیت بە سێرچ و گەران و دنیایینی و زەکاوەتی خۆی بگەڕی و رۆمینگ بکات و خۆیندەنەوی تیادا ئەنجام بدات و شتگە لە پەنھانەکان وەدیار

ئاخۆ دەتوانین کۆمەلگایەکی فرە ریکخراویەیی دروست بکەین بە مەرجیک دور بیټ لە دەستیوێردان و نزیک بیټ لە هونەر و گۆرانکاری و داھێتان؟ یان نزیک بیټ لە خەونی زانستی و هیوای لاوان و گەنجانی کوردستان؟ ئەم پرسیارە زیاتر بۆ ئەوێه کە بلیین ئاخۆ ئەتوانین ریکخراوگەلیک دروست بکەین کە لە ناو تۆرە پیکداچووەکانی کۆمۆنیکەیشن و مۆدیرنەدا کاربکەن و گەنجانی بکەریکی چالاک بوارەکی خۆیان بن، لە راستیدا گەنج ئیستا بۆ ئەم ئامانجە ئەکۆشی تا راستەوخۆ بتوانیت دیدەکانی ریکبخت لە ناو ریکخراویکی مۆدیرن و

71

ژمارە شەش تەشرینی دووھم 2007

گەیاندن

ریکخراوی مه‌دهنی ئۆرگه‌نایز دروست ده‌کریت، به‌پێچه‌وانه‌وه که‌سانیکی ئاماده‌و کادری حیزبی که هیشتا خۆیان ریکنه‌خستوه ره‌نگه به که‌لکی ئهم مه‌یدانه نه‌یه‌ن و دواچار زیان به که‌سیتیه مه‌عنه‌ویه‌که‌ی کاری ریکخراوه‌ییش بگه‌یه‌نن، به‌داخه‌وه له‌م قۆناغه‌دا خاوه‌نی ریکخراوو دامه‌زراوه‌ی مه‌ده‌نی و ته‌کنیکی و په‌یوه‌ندیه‌کان نین ئه‌وه‌نده‌ی خاوه‌نی ریکخراویکی که دریکراوه‌ی سیاسه‌ته‌و ئه‌ندام بۆ حیزب کۆئه‌کاته‌وه‌و پاره له حیزب وه‌ر ئه‌گریت و به ئیله‌هامه ته‌قلیدییه‌کان ئه‌ژی و خاوه‌نی توراسیکی دواکه‌وتوانه‌یه‌و ناتوانی

سایکۆلۆژی خراب و گۆزه‌رانیکی شلۆقی نه‌گه‌تیقدان و به کورتی ناریکخراو ده‌رده‌که‌ون، گهر ئیمه به‌پیی مۆدیل و پره‌نسیپه رۆژئاوا‌یییه‌که مۆدیلی ریکخراویک وه‌ر بگه‌ین ئه‌وا به‌بی کاراکته‌رو کادیری به‌دسپلین ریکخراو دروست نابیت و بگه‌ مه‌حالیشه، ریکخراوی چالاگه‌ریش دروست نه‌بوو مه‌حاله گه‌نجی خولقیته‌رو بزۆز هه‌له‌که‌ویت، واته له‌م حاله‌ته‌دا زیاتر گه‌رنگی دراوه به جه‌وه‌هه‌ری که‌سه بزویته‌ره‌کانی ناو ریکخراوه‌که، ده‌بی که‌سانی ریکخراو دروست بن له‌سه‌رجه‌م ئاسته مه‌عریفی و مۆرالییه‌کاندا و هه‌ر به‌م کاره‌کته‌رانه‌ش

بخات و ببیته گه‌نجیکی گه‌ریده‌ی ئه‌لیکترۆنی و شاره‌زا دوور له وه‌هم و خه‌یالات و ئه‌فسانه، وه‌ک ئه‌زانین ئیستا زۆربه‌ی داهینه‌رانی بواری ئینته‌رنیت و نیتۆرک و کۆمپیوته‌ر گه‌نجه‌کانن، ته‌نانه‌ت له ولاتانی ئه‌وروپادا که به‌دایکی داهینه‌رانه‌کانی ئینته‌رنیت و کۆمپیوته‌ر داده‌نرین زۆرتین ها‌ککه‌رزه‌کان ئه‌وانه‌ی که‌ قایرۆس و سیخورگه‌ری له‌ ئه‌ننه‌رنیت و کۆمپیوته‌رات و تۆره‌کانی په‌یوه‌ندی‌دا ئه‌چینن گه‌نجان و می‌ردمنالانن، که‌ توانیویانه‌ بینه کاراکته‌ریکی بزۆزو سه‌رکه‌ش، لی گه‌نجی کورد تا هه‌نوکه نه‌یتوانیوه توانا‌کانی خۆی له‌ مۆبایله‌وه واته په‌یوه‌ندیه ته‌له‌فۆنیه‌کانه‌وه بگوازیته‌وه بۆ ناو جیهانی ئینته‌رنیت و تۆره‌کانی دیکه‌ی ته‌کنیکه‌وه.

هه‌نوکه گه‌نجی کورد جگه‌له‌و که‌مه گه‌نجه‌ی که‌ زۆر که‌من ناریکخراوو فره‌ ئامانج و بی تیزن له‌ دونه‌ی مۆبایل و ئینته‌رنیت و په‌یوه‌ندیه‌کاندا و ته‌کنه‌لۆژی‌یا ته‌نها بۆ به‌سه‌ربردنی کات و وه‌رگرتنی چیژ به‌کارده‌یه‌ین نه‌ک چه‌زی ئه‌فراندن و چوونه قولایی بابه‌ته‌کان، ئه‌وه‌ی که‌ پیی ئه‌گوتریت ریکخراوه‌کانی کۆمه‌لگای مه‌ده‌نیش نه‌یانتوانیوه ئه‌م کاره بکه‌ن و فه‌زایه‌کی له‌و شیوه‌یه به‌خولقیته‌ن بۆ گه‌نج تا بیانکه‌ن به‌ گۆر داهینه‌ن و تیکه‌لیان بکه‌ن به‌ دونه‌ی تازه‌و سه‌رده‌مدا، سه‌رباری ئه‌و هه‌موو ریکخراوه حکومی و ناحکومیانه‌ی پاش راپه‌رین گه‌نجان له‌ باریکی

ببیتە ھەلگری خەم و خەونەکانی گەنج، ھەر وەک خاوەنی کۆمپانیا زەبەلاحە بازرگانەکانی پەیوەندیەکانی خۆی لە سەنتەرەکانی پەیوەندی و کۆفی ئەنتەرنێت و ئۆپەرەیتەرەکانی مۆبایلدا ئەببیتەووە کە ئامانج پێشخستنی تەکنیک و پەیوەندی و پەرەدەکردنی نەوێ سێھەم نییە ئەوئەندە ئامانج تیایدا قازانجی ئابوری بەرتەسکە نەک گەشەئابوری، لێرەووە گەنج لە سەر شەقام وێرانە و دەچیتەووە مالا ھەر وێران و ئەچیتە فەرمانگەکی خراپتر و نازانی ئەم ھەموو توورەییە لە کۆی خالی بکاتەووە پەیوەندیەکی خراپیشی بەستوووە بە دۆنیای دەرەووە نەیتوانیوە وەک پێویست سود لەو تەکنەلۆژیایانە وەرگرێ، لە کاتیگدا گەر دۆنیایەکی بۆ فەرھەم بکری ئەوا ئەتوانیست سودی تەواو ببین بۆ کۆمەلگاو لە چەندین کۆمپانیا وەک مۆبایل و GSM, G2, G3, IT, کاربکەن و داھێنان بکەن، دۆنیای کوردی وەکو پێویست لەم دۆخە بێ ئاگایە و دیارە گەنجانی کوردەواریش تابیست تۆرەو بێ متمانەو بێ هیوان کە ئەووە 16 سالا ناتوانن خۆیان رابھێنن لە سەر سیستمی ریکخراوەیی و دامەزراوەیی و لە چوارچێوەی یاسا و مافدا بژین و کار بکەن بەبێ دەست تێوەردان، عیللەتی ئەمە لەوھادایە ریکخراوە حکومی و ناھکومیەکان لە ئاستی بیری پێشکەوتووخوازی مۆدیرن و بیری دیموکراسیەتی سەردەمدا نین لە

جەوھەردا، زیاتر بەرژووەندی خۆ ژياندن و ساغکردنەووەی کالو فکرە حزیبەکان لە ئەجیندەیاندا حازرە، تا ئەو نەووە پیرە بەسالاچووەش مابیت کە کورسیەکانی دەسەلاتیان توند گرتوووە مەحالا ئەم دۆخە بگۆریت و دواجار ئەبێ لە ریکخراوەکان و حکومەتدا کۆی عەقلەکان بخەینە ژیر پرسیار؟ ئەگەر ئەو گەنجانە ئیستا بە نمونە وەرگرین کە ئەوئەتەن لە ناو تۆرە پیکداچووەکانی مۆبایلدا دەبینین گیرۆدەن بە دەست دەیان ئیشکال و گرفتێ مۆبایلەووە وەکو پێویست لەم بوارەشدا گەنجی ئیمە نەیتوانیوە سویدی زانستی وەرگرن لە مۆبایل و کۆی خزمەتگوزاریەکانی دیکە تەکنیکی پەیوەندیکردن، لە کاتیگدا بۆ گەنجی کورد ئیستا کاتیگی گونجاوە کە ببینە ئەم مەیدانە و ریکخراوە حکومی و ناھکومیەکانیش ریکخراوانەترو پروفیشنالتەر گەنجەکان ئۆرگەنایز بکەن و ھانبەدەن بۆ ئەووەی لەم بوارەدا توانا کانیان وەگەرخەن و پیکەووە کۆمەلگایەکی مەدەنی و ئەلیکترۆنی بۆ داھاتوو دروست بکەن و نەتەووەی کورد دوور بخەینەووە لە چەپۆکی نەخویندەواری و دواکەوتوویی، خۆشبەختانە ئیستاش لە عیراقتا کورد ھەم وەکو نەتەووە ھەم وەک ھەریمی فیدرال سەنگ و قورسای سیاسی و کولتوری تاییەتی ھەییەو لە پایتەختی بەغداشدا دەنگ و ھەیبەتەو سەکۆیەک ھەییە بۆ کارکردنی

گەنجان، لەبواری تەکنیکی و پەیوەندیەکانیشدا کورد دەبێ شانازی بەووەوە بکات کە یەکەمین تۆری پەیوەندی مۆبایلی ھیناوەتە عیراق و کوردستان و مومارەسەئەنتەرنێتی کردوووە کەنالی ئاسمانی دامەزراووەو سوودی تەواوی لە تەکنەلۆژیایان وەرگرتوووە و لەو پەری ھەل و مەرجی نالەباری ئابوری قورسیشدا توانی سێ تۆری ئۆپەرەیتەری مۆبایل دامەزریستی لە کوردستان وەک کۆرەکتیلیکۆم و ئاسیاسیل و ساناتیل و وەک کەرتیکی تاییەت سەرمايەگوزاریان پێوە بکات، کە ھەر ئەمەش بووە بنەمایەکی ئابوری بەھیز و سەرھەتایەک کە کورد توانی بە پارەئە خۆی بۆ 15 سال دەست بگریست بەسەر تۆرەکانی مۆبایل لە عیراقتا و لە کۆی سێ مۆلەتی رەسمی دوانیان مسۆگەر بکات بۆ کۆمپانیاکانی (کۆرەکتیلیکۆم بەھاوکاری ساناتیل) و (ئاسیاسیل) کە دوو تۆری مۆبایلی کوردستانین کە لەسەرانسەری عیراقتا و لەمەودا دەتوانن کاربکەن و بینە رکابەری کۆمپانیا عەرەبی و بیانیەکان، دیارە ئەمەش دەرفەتیکێ زیڕینە تا گەنجان بتوانن سودی لێ وەرگرن و بە شیوازیکێ مەدەنی کاری تیدا بکەن و بێر لە داھێنانەکانیان بکەنەووە بۆ پەیوەندیەکی تەندروست بگەرین.

